

EDMAN
BRANDT, JOHAN ALEXANDER
GRANSCHOUG, JOHAN FREDRIK

**Afhandling i svenska sjö-lagfarenheten,
om sjörätts-saker och theras handterande
vid laga domstol ... af Johan Alex. Brandt ...
tillika med Johan Fried. Granschoug ... till
offenteligt försvarande fr**

Upsala, tryckt hos Johan Edman, kongl. acad. boktr.
1772

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken. EOD erbjuder åtkomst till digitaliserade dokument enbart för personlig, icke-kommersiell användning. För annan användning vänligen kontakta biblioteket.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.
Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu>

BRANDT, J. A.

jurist. Sv.
Sjölager
(B)
1700-1829

I. J. N.

Afhandling i Svenska Sjö-Lagfarenheten,

Om

SJÖRÅTTSSAKER,

OCH

THERAS HANDTERANDE VID LAGA DOMSTOL.

Med

*Den WidtLagf. Jurid. Facult. Samtycke, vid Upsala
Kongl. Academie,*

Af

JOHAN ALEX. BRANDT,

Juris Doctor och Notarius vid Cons. Acad.

Tillika med

JOHAN FRIED. GRANSCHOUG,

Auscult. i Kongl. Götta Hof-Rätt.

Till offentligt försvarande

Framgifven,

Uti Gustavianska Lärosalen den 10 Octob. 1772.

Å vanlig tid föremiddagen.

Torum jus consistit aut in acquirendo, aut in conservando, aut in manendo: aut enim hoc agitur, quemadmodum quid cujusque fiat, aut quemadmodum quis rem vel jus suum conservet, aut quomodo alienet, aut amittat.

ULPIANUS.

UPSALA,

Tryckt hos JOHAN EDMAN, Kongl. Acad. Boktr.

1772

Kongl. Maj:ts
Högt-Betrodde Man och President,
Samt
Riddare af Kongl. Maj:ts Nordstjerne Orden,
Högvälborne Friherre,
Herr **ARVED**
SILFVERSCHJÖLD.

Kongl. Maj:ts
Tro-Man och Hof-Rätts-Råd,
Välborne Herren,
Herr **GUSTAV**
CEDERSTAM,

Nådige och Hög-

*Det gymmande hågr och den uppmuntrande ynnest, hvar
fatta dem, som bemöda sig om kunskaper och skickelig
bet, att tillegna Eder, Nådige och Hög-gunstige Herrar!
af den djupa vördnad och myckna högacktning, hvarmed jag*

Nådige och Hög-

aller-ödmju
JOHAN FRIED,

Kongl. Maj:ts
Tro - Man och Vice President,
Samt
Riddare af Kongl. Maj:ts Nordstjerne Orden,
Högvålborne Friherre,
**Herr CHRIST. FRID.
KLINGSPOR.**

Kongl. Maj:ts
Tro - Tjenare och Håradshöfdinge,
Högådle Herren,
**Herr J O H A N
GRAN.**

gunstige Herrar!

*med, Nådige och Hög-gunstige Herrarne, äro wane, att om-
bet, till Fädernes - Landets tjenst, har verkat min dristig-
denne Academiske afhandling, till ett offentligt vedermåle
i all min tid skall frambårda, att vara,*

gunstige Herrarnes

kaſte tjenare
GRANSCHOUG.

Wälborna Fru,
Fru HELENA SUSANNA
GRANSCHOUG,

Född **HAGER,**

Min Huldaste Moder!

Till ett prof af den vördnadsfullaste erkjännsla,
för all ömhet, vård, ock ospard kostnad, till-
egnas, Min Huldaste Fru Moder, detta Acade-
miska arbete, af des

Lydigste Son
JOH. ERIED. GRANSCHOUG.

Företal.

Handel och Sjöfart hafva i alle tider och hos alle på sin upkomst arbetande folkslag, blifvit räknade ibland de ypperligaste medel, att befordra idoghet, ymnoghet och välmåga. Det var genom handel och Sjöfart, som Phenicierne och deras affödingar Carthaginenserne i den gamle verlden, bragte sig upp til den högd af anseende, rikedomar och styrka, att de kunnu ställas i jemnförelse, med de förmögna och mäktigaste folkslag i den nya verlden. Det handlande och sjöfarande Carthago, hade så när giort ända på det äregirige och stridbare Rom, om icke afund och oenighet emellan the Rådande, som störat så många frie Sambällen, hade stadnat den store Hannibal mitt i des Segrars lopp och tillika giort Carthagos öde. Historien under rättar oss, huru flere Europæiske Stater i den nyare verlden, genom handslögder, handel och sjöfart, blifvit förmögne och mäktige. Jag behöfver allenast nämna Hanse - Städerna, Frankrike, England och i synnerhet vår tids Tyrus Republiken Holland, som ifrån en ringa början, under frihet och enighet, på mindre än tvänne Secler, genom förberörde Näringsmedel, seg från seg gått upp til öfverlägse och afundad styrka och rikedom. Wi hafve sedt ett folk, som för hundrade år tillbaka knapt var känt för annat än barbarisk och otamd lefnads art, genom en enda stor Regents smille och visa anstalter, så vänjas och ledas til

A

Sög-

flögder, bandel och navigation, att det nu mera inom halft Seculum, genom sådane medel, blifvit i lika mohn vålmående stridbart och ansejt. som det tillförene var fattigt segt och förackadt. Vårt Kära Fädernesland har icke heller varit det sista, som insett nyttan af bandel och sjöfart. Det är vist, att vår forntids så kallade Siökungar och Wikingar mera oroade än skyddade sjöfarten och bandeln, och att vår medeltids vidskapelige och utländskt sinnade Munkar, baldre älskade tvång af ett Hanseatiskt förbund än fri handelsvörelle, men häraf kan likväl icke påstås eller ledas den följd, att bandel och Sjöfart af Förfäderne aldeles varit värdslöslade, hälst då våre gamle Siölagar och handels stadgar tyckes utvisa annat; men närmare utredande häraf är icke mitt ämne. Jag får derföre, endast under förbigående, nämna, att sedan vår store och i alle Svenske hjertan odödelige Konung GUSTAV I., som lika bögt och ädelmodigt hemödade sig, att upptända ljus och sanning för sitt älskade Fosterland, uti allmänne hushållningen och sammanlefnaden, som uti Gudalåran, stäckt Lybecks usurperade bandels vålde, (Stockh. Riksd. Best. 1526) och inrättat Svensk bandel med Svenska skepp. (Se Celsii Hist. om Konung GUSTAV I. 2. Del p. 281) Så har Svenske handelen och sjöfarten ifrån den tiden, lik en spåd telning, ömsom oroad af mycken torcka och oväder, ömsider efter hand, i synnerhet å det sista halfva hundrade talet, nått den den mognad, som möjeligen åstadkommas kunnat. Men alle sådane framsteg, som bandel och sjöfart giort, så väl hos äldre som nyare folkslag, så väl inom vårt Fädernesland, som andre Sambällen, har icke kunnat ske utan wise Lagar och genom dem grundlagde inrättningar, till slike rörelsers säkerhet, utvidgande och förkofrande. Det är väl sant, att tvång icke kan stå tillsammans med och befrämja blomstrande handels-rörelse, som älskar frihet och oqvald rätt, att söka all möjelig och billig förkofran; Dock som all frihet bör vara ledd af Lag och alle människlige inrättningar

ger fordra viss ordning och styrrel, för att kunna lämna gode och tienlige medel till ett godt ändamål; så kan handel och söfart, derigenom icke sågas lida något tvång, att Lagstiftande Magten i ett Sambälle föreskrifver sådane Lagar, som befordra säkerhet i handelsrörelsen, utstaka de handlandes rättigheter och förbindelser, samt förena den enskilte vinningslystnaden med det stora föremålet: *Salus publica*. Sådane Lagar, när de äro väl grundade, noga efterlefvos och handhafvas, förtaga icke handels-fribeten, utan tvärtom befästa den, genom det seltsvåld och orättvisa förekommes och rättas; ty det är, som den vitre och diuptänckte *MONTESQUIEU* säger: *La liberte du commerce, n' est pas une faculté acordée aux négocians, de faire ce qu' ils veulent; ce seroit bien plutôt sa servitude. Cè qui gêne le commercant, ne gêne pas pour cela le commerce. Se De l'Espr. des Loix L. 10 C. 12.* I vårt kåra Fädernesland har äfven som i andre välbestälde Sambällen, handelen i alla dess grenar, ifrån äldre tider tillbaka, varit hägnad och styrd genom Lagar och författningar, hvilcke dels blifvit stadgade såsom oryggelige, dels ock efter tidernes skick och förefallne omständigheter, undergått hvarjebanda nödige ändringar, alt efter som allmänne välfärden det fordrat. Här är icke stället, at uppräknat alla de under särskilte namn utkomne Lagar, som utgöra föremål för vår Svenska Handels-Lagfareubet: (*Juris prudentia Mercatoria*) utan vill jag allenast nämna, att vår nu gällande Sjö-Lag, som till allmän efterrättelse stadfästes och utkom år 1667, jämte de angående söfarts-ehrender sedermera utkomne kl. Förordningar och förklaringar, iband handels-Lagarne intaga ett det förnämsta rum och att deras Förklaring i Systeme, af *ICTIS* kallas *Juris prudentia Nautica*: Och som jag i denne del af handels-Lagfareubeten föresatt mig, såsom ett Academiskt prof, i kortbet afhandla de tvistemål, som uppkomma emellan Skeppsegare, söfvarande och andre, i anledning af skepp och söfart

jämte den rättegång, som i slike mål i aktsagas bör; Så begifver jag mig, utan vidare Företal till ämnet, utbedjandes den Benägne Läsarens blida omdömmen, om min knappa och af Embets-sylor kringskurna tid, icke lemnat mig rådrum till den granskning, som kunnat göra denne afhandling svarande emot Läsarens väntan.

§. I.

Om Rättegång, Twiste - mål i allmänhet och Sjörätts-Saker.

Så nödigt som det är, att förstå ock känna Lagarne till deras rätta mening och grund, samt veta hvad hvar och en, efter deras föreskrift tillkommer; lika så angelägit är det, att grundeligen kunna lämpa Lagarne till förekommande mål, med den ordning och på det sätt, som Lagstiftaren icke förgäfves föreskrifvit. All Lagfarenhet, Lagvett, Lagkunskap är alltså, antingen *Theoretisk*, eller *Practisk*. Den Theoretiske delen består deri att känna Lagarne som äro stadgade och de deraf uppkommande rättigheter och förbindelser. Hvaremot den Practiske delen utreder, huru tvistige mål skola genom rättegång slitas och Lagarne sättas i verkställighet. *Rättegång* (Judicium) är följacketligen det medel, hvarigenom Lagen skall göras kraftig och varda lämpad till de förekommande mål vid Domstolarne " (s. est legi-
 "tima causæ controversæ tractatio coram Iudice, ut
 "hujus sententia lis finiatur. *FICKS, Fundam. Jur.*
 " *Pract. Msr.* ") Ingen rättegång kan således ega rum utan *tvistige mål*, (*lites, causæ*) som utgöra Rättegångens materiale och äro frågor, angående mitt och ditt, rättigheter och förbindelser, som ankomma på vederbörande Dommars afgörande efter Lag. När desse sättes varda lämpade till vårt ämne, är lätt att finna, hvad
 hvad

hvad *Siörätts mål* eller *Siörätts saker* äro: nämligen sådane tvifstige frågor, angående rättigheter och förbindelser, som i Siö-Lagen determineras. Desse måls handterande vid Laga Domstol, kallas åter Rättegång i Siörättsmål. I anseende så väl till Laga Domstol (Forum competens) som rättegångs sätt, är det nödigt, att lära känna och urskilja de mål och ehrender, som af Lagstiftaren uti 6: 1. och 25: 3. 9. etc. R. Bl. kallas Siörätts-saker; ty ehuruval, efter det allmänna begreppet, alle sådane mål, som hafva sin upprinnelse af fakta, som i Siö-Lagen omförmålas, kunna komma under namn af Siörätts-saker, likväl, emedan en del af them, icke vidkänna något afskildt rättegångs sätt och Laglig åtgärd, ifrån det allmänne Lagen annors, i mål af lika egenkap, föreskrifver, en del åter genom särskilde kl. Förordningar blifvit staldte under vissè privilegerade Domstolen; så blifver det nödvändigt, att afskilja sådane mål, ifrån de egenteligen så kallade Siörätts-saker, som i ofvan-nämnde Lag-rum hafves afseende på, och om hvilka sistnämnde jag föresatt mig, att i tynerhet tala.

§. 2.

Om åtskillige mål som, afskiljes ifrån the Siö-rätts saker, som allmänne Lagen i de åberopade rum bar afseende på.

Uppå den i föregående §. anförde grund, afskiljas således iftån thenne afhandling: 1: 6 Alle *Brottmål*, som öfvas å skepp och hvarigenom fred å skepp, folk, eller egendom brytes, ty om sådane mål stadgar Siö-Lagen i 27: *Skipman. Bl.* att the dömmas och rättas efter ty gerningen är och Lag säger, och är Skepparen skyldig den brottlige i gömmo taga och sak hans för Rättangifva, så han hemkommer. 22: *Skipm. Bl.* Se jemväl kl.

kl. Bref till Abo Hofratt, af d. 16 Mart. 1748, som förklarar, att brottmål, som under inrikes Siöresor, inom skeppsbord sig tilldraga, böra upptagas och afgöras af Domstolen i orten, där skepp och folk hemma äro: hvarifrån likväl grofva brottmål måste undantagas, som skyndsam undersökning fordra i gernings orten. En del mindre förseelser, som skeppstolket emellan hånda, så som eder, bannskap och ohöfvilke ord, eger skepparen magt, att beifra och böter åläggga, dock ej högre, än till 6 mark Silf.mt. Se *a.st. skip. Bl. 2:o Höra icke heller hit Lotsars eller ledsagares förseelser*, eller the siöskademål, som theraf kunna härflyta, utan är om sådana mål särskildt stadgadt, att the böra ransakas och dömmas af Ammiralitets-Rätterne, men där förbrytelse äro begångne på sådana orter, hvilke ifrån Amiralitetet äro så vida aflägsne, att det för vidlöftigt och kostsam faller, att draga saken både til ransakning och dom till någonthera af Ammiraliteterne, så bör then af närmaste domstol i Staden eller å Landet upptagas, och ransakningen sedan såndas till närmaste Ammiralitet, att af dömas. Se *kl. Förord. om forum i Lotsars förseelser d. 11 Dec. 1724. 3:o Kunna Dykeri och Bergnings-twisser icke räknas ibland de i allmänne Lagen omförmåldte Siörätts-laker*, så vida desse mål skola upptagas och Summario Processu afgöras af närmaste Rådstugu-Rätter, och förtättas eller refereras under Kl. Commerce-Collegii vidare ompröfvande. Se *Kl. Förord. angående Dykeri och Bergnings-verket, af d. 8 Sept. 1741 §. §. 1. och 2. 4:o Höra icke heller hit Försäkrings och Haveri-mål*, enär Försäkrings-tagaren löker årsättning af Hazardeuren eller förlåkrings-gifvaren för haveri eller liden siöskada å skepp och gods, efter Policernes eller förlåkrings-brefvens innehåll. Desse mål blifva nu upptagne och af dömda af en inrättad särskildt Öfverrätt i Stockholm, under

der namn af Förfäkrings-Rätt, emot hvilken Rätts dö-
mar icke vådjas får. Se *Kl. Förfäkr. och baveri Stadg. af*
d. 2 Okt. 1750. 5:o Kunna ej heller hit föras *Prise-Saker*,
eller sådane tvister, som uppkomma, angående skepp
och gods, som i ofreds tider uppbringas. Sådane mål
upptagas och afdömmas af Ammiralitets-Rätterne i de Stå-
der där Ammiralitets Rätter äro, men där de icke fin-
nas, ransakas och afgöras de af Magistraten i orten, och
är den misnögte Parten obetagit, att emot Magistra-
tens utslag, gå per querelam, til närmaste Ammiralitets
Rätt. Se *Kl. Reglem. af d. 28 Julii och Förkl. af d. 14*
Aug. 1741. 6:o Är af sig sielft tydeligt, att *Confiscations mål*,
som uppkomma af Lurendrägerier och af Tull-för-
fnillningar, icke kunna råkna ibland Siörätts-saker så vida
de icke en gång i Sjö-Lagen omnämnas. Se om forum
i desse mål *Kl. Förord. d. 28 Apr. 1748.* 7:o Fötjänar
att anmärkas, det *Ostindiske Compagniet*, enligit Privile-
gierna, har sin egen jurisdiction öfver sine Betjente, så i
land, som til siös, så länge de stå i Compagniets tjenst
och ej giordt redo för sig; och att åter alle mål, som
yppas emellan Compagniet och des interessenter, eller
andre, som på något sätt rörer Ostindiske handelen, icke
annorstådes än i *Kl. Commerce Collegio* få upptagas och
dömmas. Se *Ostind. Compagn. Privil. så af 1746 som*
1762 §. 20.

§. 3.

Om rätta Siörätts-saker: om skipmanna-mål.

Sedan jag således i nästföregående §. fränskilt de
mål, som jag icke velat göra til mitt ämne, leder ord-
ningen mig, att i det följande korteligen beskrifva de
mål, som enligit Siö-Lagen jämnförd med vår allmän-
ne Lag i de förenämnde rum, för Siörätts-saker, äro att
anses, på det den i desse saker föreskrefne Rättegång, se-
dermera

dermera må kunna afskildras. Jag tror mig icke felä, då jag följer den ordning, som Lagstiftaren sielf uti Siö-lagen i ackttagit, att förordna om siöratts - ehrender; ock som Skipmanna Balken är i denne Lag den första, så får jag först orda om the theruti beskrefne rättigheter och förbindelser. Desse uppkomma förnämligast af tvänne strax-i början af Balken nämnde Contracter. Det första är emellan Skepps egare och Skeppare, hvarigenom den sistnämnde emot viss utfäst betalning och förmoner, förbinder sig, att som förste befälhafvare å Skeppet, föra det med last til beständ ort och tillbaka, samt bestyra de handels angelägenheter, som under resan förefalla och på houom ankomma; hvilket contract således är en sammansättning af Conduitione & locatione operarum och Mandato; ty Skepparen gör tjenst och fylla å Skeppet, emot betalning eller hyra, och är tillika Skippsegarens Sysloman eller Ombud, som kan å thes vägnar göra och låta, handla och sluta, i the saker, som honom i dess embete förtrodde äro eller vara böra, hvarmedelst han förbinder skeppsegaren och thes arfvingar, lika med sig och sine arfvingar, till ansvar, dock hvad egaren rör, ej längre, än skepp och thes redskap tillräckia. Se 16: *Skip.L. Bl.* Det andra contract är emellan Skeppare och Skeppsfolk, såsom Styrman, Matroser, Båtsman m. fl. som Skeppare, efter sitt tycke och förtroende, eger utse och antaga, sedan han sielf lagligen tingad är, och ansvar för skeppets förande sig åtagit. Genom detta contract öfverenskomma skeppsfolk med Skeppare, att emot viss betingad månadtlig hyra, eller viss betalning för hela resan, göra betjening å skeppet, hvar och en i sitt ämne och kall, som honom ombetrodt och anbefaldt varder. Angående skeppares och skepps-folks tingande å coopvaerdie skepp, som segla på utrikes orter, kan vidare ses *Kl. Reglem. för coopv. Skeppare och Skeppsfolk*

folk dat. d. 30 Mart. 1748, hvarigenom Skipmanns Bl. vilse delar förklarar och stadgas om Skeppares och Siöfolks rättigheter, skyldigheter och förmoner, samt angående Siömanshus inrättningen m. m. Sedan förberörde contracter äro slutade, uppkomma af them vissa laga rättigheter och förbindelser emellan Skeppsegaren och Skepparen och emellan then sidsfnämde och Skeppsfolket, hvilcke äro föremål för *Skipm. Bl.* När sådane rättigheter och skyldigheter blifva stälde under tvist och ankomma på Laga Domstols ätgärd, äro de för Siörättsaker att anses. Utan att uppräknade de särskilte rubriquer af mål, som hit höra, får jag allenast nämna någre: såsom tvister angående contracternes bestånd; då den ena eller andre vill rygga: tvister om Skeppsfolks skyldigheter innom och utom skepsbord, vid in- och utlastning, samt under resan: tvister om Skeppsfolks förblifvande i tjensten eller vråkande i förtid, då under skärskådande ställes, om dertill laga skäl varit eller icke: tvister om Skeppsfolks hyra och des utbekommande, efter Lag och aftal: tvister om Skeppares och Skeppsfolks förning och des utbekommande efter öfverenskommele och Lag (Se 10: *Skipman. Bl.* och 5 *Art. 4. i anf. Kl. Regl.*) med flere dylike mål. Här bör man märka, såsom förut redan nämnt är, att Skeppare, utom then rättighet han eger, att måtteligen näpfa sitt underhåfvande Siöfolk, äfven kan ålägga och utmäta böter för mindre förseelser, samt rätta oordningar, som kunna under resan sig tildraga, och hvilka fordra skyndsäm åtgärd, till befordrande af skäligh och högstnödig subordinaton, samt skickeligit uppförande. Se 3: 5: 14: 16: 17: 18: 1. 19: 21: 22: *Skipman. Bl.* och *anf. Kl. Reglem. 3 Art.* Skulle någon tro sig härigenom blifvit förfördelad, eller eljes delo emellan Skeppare och Skeppsfolk yppas under resan, eger ingenthera magt, att stämman

den andre å främmande ort, then under annan Öfverhet lyder, utan bör med kåromål innehållas, till thes the komma någorstådes under Sveriges Krona, eller thes tillhörige länder. Om annorledes sker, anses all åtgård för ogild, och den som faken anhängig gjort, plicktar med hela återstående legan. Skepparen är dock icke förment, att på utrikes orter söka vederbörande Befälhafvares Embetes handräkning, att bringa dem af besättningen, som ohörsamme och genstråfvige åro, till lydnad: i fall thet ej annorlunda ske kan. Se här om 22: 1 och 25: *Skipman. Bl. samt det åberopade Kl. Reglem. 3: Art 6 m;*

§. 4.

Om Skips - lego - mål.

Skepps-Lega eller *Befracktning* (conductio & locatio navis) slutas emellan Skepps - egare eller merendels Skeppare å des vågnar å ena, och Befracktare, å andra sidan, hvarmedelst den förstnämnde förbinder sig, att öfverföra å skeppet varor, eller ock folk och deras saker, m. m. emot viss betingad hyra, eller fracktpenning, antingen för hela resan, eller vist för hvar månad, som skeppet nyttias. Desse Skeppslego-contracter, som vanligen varda skrifteligen upprättade, och noga böra innehålla de öfverenskomne vilkoren, hvarå Befracktningen sig grundar, kallas i allmänhet: *Certe-partier* och på *Franfölska: Lettres de charte-partie*, som förmenes vara ett brutit ord af *charta partita*, emedan man fordom icke skall brukat att upprätta 2:ne lika lydande Fracktbref, utan delt det ena mitt i tu, emellan Skepparen och Befracktaren. Se 1: *SkipL. Bl. och LOCCEN: de Jure marit. Cap. 3. och FRISCH Diction. des Passagers* Understundom slutas skepps - lego - contracter om hela skeppets nyttjande på viss tid, eller till viss resa, men
meren-

merendels tingas om rum i Skeppet för något partie varor och deras öfverförande till bestämmd ort. För hvar och en som inlastar något gods uti Skepp, är Skepparen skyldig, att underteckna trenne lika lydande *Vederkännelse-skrifter*, eller *Cognoscement*er (*Connoissementer*) deri varorne till beskaffenhet mått och vigt uppräknas och Skeppare vidkänner, att the i Skeppet blifvit, af Befraktan inlastade, att föras till viss destinerad ort. Se *L. c. SkipsL. Bl. och Kl. Förord. d. 2 Okt. 1741. §. 2.* Med *connoissementer* öfverensstämma de så kallade *Fracktsedlar*, som gemenligen utgifvas på gods, som föres således innom Riket, och undertecknas af Befraktare och Skeppare, samt innehålla således både certe-partie och *connoissement*. Ifrån *Certe-partier*, *connoissementer* och *Fracktsedlar* skiljas *Märk-rullor*, eller de *Förteckningar*, som Skepparene äro skyldige, att hålla på hela skeppslasten, med hvar och ens namn, som gods inlastat, och thes som thet emottaga skola, så ock antal och märke, på alla tunnor, kistor, packor, med det deruti är; hvilken märkrulla bör levereras till Tullbetjente å orterne, tit Skeppen ankomma, eller tådan the utsegla, som för riktigheten skull med Tull-afgifterne, för utgående och inkommande, är anbefaldt. Se *6: SkipsL. Bl. och Seglat. ord. 1724 §. 3.* Widlöftigare afhandling i desse ämnen är utom min förefats; jag vill derföre, endast korteligen upprepa några Siörätts-saker, som röra de af skeppslego-contractet uppkommande rättigheter och förbindelser. Således höra hit alle tvister, angående en generel Befraktares rätt, att hyra bort skepp till någon annan: angående des rätt, att ombyta skeppsfolk, och ansvar, då det skedd utan skeppsegarnes vilja och vetskap: Tvister om frackt i gemen, och då skepp nyttjas öfver tiden: Tvister om skada, som händer gods, vid in- och utlastning, samt Skeppares eller skeppsfolks

ansvar derföre, 'efter omständigheterna: Tvister om frackt, när skepp icke fullt lastas af Befracktaren, efter Certe-parties innehåll: Tvister om Befracktarens dröismål, att låta inlasta Godset, inom then öfverenskomne tiden och the i *SkipL. Bl. 7:* determinerade, 15 liggedagar, tå Skeppare är fri ifrån Befrackningen, om han vill och eger rätt påstå full frackt efter Certe-partiet, och ersättning desutom för ligge-dagarna: Tvister om Skeppares förpliktande til skade-ersättning för Spannemåls-Last, tå then genom Skeppares försummelse, att låta then omkasta, brunnit ihop eller ornat: Tvister om skepps-legos brytande, tå resan inställes, genom högre magts åtgärd: Tvister om påstådd skade-ersättning af Skeppare, då han försummat att nyttia vind, eller ock seglat ut i otid, utan att förut hafva rådslagit med skepps-folket och inhämtat de flåstes samtycke: Tvister angående Skeppares ansvar, då han vid åkommen olyckelig tillfällighet, kunnat och bordt bärga gods, men thet efterlätit: Tvister om frackt för gods, som genom fiö-nöd olyckas, men varder bärgadt: med ett ord höra hit alle frågor, som kunna blifva tvistige, angående skepps-lego-contracts fullgörande, af Skeppare, i det som rörer ansvar för det anförtrodde godset och desl riktiga afsevererande å bestäm d ort, och Befracktare, i det som angår den betingade fracktpenningens utbetalande: så som ock Redares ansvar för Skepparen, i det han å Redares vågnar, handlat och slutat. Sidst anmärkes, att Skeppares eller Redares talan å ena, och Befracktares å andra sidan, om ansvar och ersättning, för kostnad och skada, icke kan sträckas längre, än värdet af den enas skepp ock den andras inlastade gods räckja, så framt icke annors uttryckeligen slutadt är, då förord bryter Lag, eller och något brott dertill kommer, då det heter: *Nemini sua fraus prodesse debet.* Se 12: *SkipL. Bl.*

§. 5.

Om Rederi - mål.

Den som för sin räkning låter uppbygga och utrusta skepp, till handel och köpenkap, kallas *Redare*, af *reda*, parare, präparare. Se Hr Canc. Råd. och Ridd. IHRES *Glosar.* ordet *Reda*. I Romerske Lagen heter Skepps-Redare: *Exercitor navis*. Se *D. de exercit. Actione*, och i *Hanseatiska Förbundets Siö-Rätt: Schiff's-Rheder, Schiff's-Freunde* Se *T. 5. Art. 1.* När flere personer tillsammans låta bygga och utreda skepp, i afligt, att efter hvars och ens instuckne penningar och lott i skeppet, deltaga i vinst och förlust, är emellan desse ett Handels-Sällskap, Handels-Compagnie eller Bolag träffadt, som kallas *Rederi*, *Skepps Rederi*, *Samlags-handel i Skepp*. Sådane Rederi associationer böra lika som andre Bolags-Contracter skrifteligen upprättas, för säkerheten skull, och alla the vilkor tydeligen utslättas, som betingade varda. Se *25: 1. H. Bl.* Uti rådslag om Rederiets angelägenheter, gälla thesas stämmor för beslut, som ega största delen i skeppet: *4: Red. Bl.* Men som Redare ofta kunna vara vida afskilde ifrån hvarannan, och icke alltid ega tillfälle att sammanträda, då något öfverläggnings ämne yppas; så är vanligt, at Redare utvälja en eller flere inom sig, som ega största lotterne eller then bästa kunskap och skickelighet, till Directeurer, eller Hufvud-Redare, som sedan i hela Rederiets namn, ega göra och låta, fördela de förskotter, som till skeppsbyggnad, reparationer och utredning, göras skola, på en och hvar af delegarne, efter thes lott, inkräfva sådane medel eller afräkna på vinsten, föra brevväxling, fordra redo af Skeppare, och åndteligen sielfve visa redo och räkning för sine medredare, öfver vinst och förlust. Om Redares rättighet, att antaga Skeppare, är förut sagt, och kan

vidare i den delen, såsom ock angående Skeppares af-
 sättande, ses 9: *Red. Bl.* Skepps - Rederi Bolaget upp-
 hör, då skepp förloras, eller med samteliges öfverenskom-
 melse, försäljes till andre. Det står jämväl hvar och en
 Redare fritt, att som egare af sin skepps-lott, afhända sig
 den, men då bör den likväl förut hembjudas Med-Re-
 darene, hvilke äro närmaft att lösa den, för det, som
 en annan gifva vill: skulle skepps-lott säljas utan hem-
 bud, ega samtelige med-redare, eller then som af them
 lyfter, lösnings-rätt; innom ett dygn, sedan the fått ve-
 ta af köpet, så framt icke skepps-lott gått i mått för
 gäld och blifvit såld å offentlig Auction, tå med-re-
 darenes lösnings-rätt upphör, emedan de då haft tid och
 tillfälle, att bevaka sin förmons - rätt, och göra anbud
 lika med andre. Se 5: *Red. Bl.* Detta vare nog sagt
 om Rederi. De rättigheter och förbindelser, som deraf
 härflyta, dels emellan Rederi Bolaget inbördes, dels emel-
 lan Redare och Skeppare, kunna gifva anledning till åt-
 skillige tvister, som räknas ibland siöratts - saker. Så-
 ledes komma under denna titel: Tvister om sielfve skepps-
 byggnaden, då det bestrides, eller under fråga ställes,
 om byggnaden är verkstald, efter det fattade vissa mått
 och bestick, samt innehåller det betingade låstetal m. m.
 Tvister härrörande af Redares tredsko, att förskiuta pen-
 ningar till sine lotter, hvarigenom then som hafver huf-
 vudstyrelsen eller ock Skeppare blifver nödsakad, sielf för-
 skiuta, eller upplåna penningar på Bilbref, emot säkerhet
 i den tredskandes skepps-lott, hvarom mera nedanföre:
 Tvister emellan Hufvud - Redare och the andre dele-
 gare, om redovisning, vinst och förlust, genom för-
 tjente frackter eller lidne siöskador: Tvister emellan
 Rederiet och Skepparen, angående skepps - räkningarne
 och Skepparens ansvar för frackt, skepp och redskap
 m. m. Tvister om sålgning och lösning af skepps-
 lotter, med flere af dylik egenskap. §. 6.

§. 6.

Om Bodmeri och Bilbrefs-faker.

Genom hvarjehanda olycka af sjö, fiender, eller annan tillfällighet, kan en skeppare, under resan, blifva bragt i nöd och trångmål, att behöfva låna upp penningar, till skeppets nödvändiga omlagande, och resans fortsättjande: När penninge-försträck i sådane fall tagas, på det lätt, att skepp med last ställas i underpant, och fordran löper lika fara med panten, kallas sådant lån: *Bodmeri*, *Bodemerie* eller *Bödemevei*. Se 1: *Bodm. Bl. SjöL. Hanseat. See - R. T. 6.* I Romerske Lagen heter det *Foenus Nauticum*, och de penningar, som således lånas: *Trajectitia pecunia*, "quæ trans mare vehitur & ita datur, ut non alias" "petitio ejus Creditori competat, quam si salva navis, intra statuta tempora, pervenerit. Se *LL. 1. & 6. D. de Naut. Foenore.* *Loccenius* i desfs Bok *de Jur. Marit. C. 6* hänleder *Bodmeri*, af Tyska ordet *Bodem*, som bemärker köl, hvaraf kommer, att låna på *Bodmeri*, äfven hos oss kallas: *låna på köl*, då en essentiell del af skeppet, tages för det hela. Den afhandling, som emellan *Bodmeri*-långgifvaren och låntagaren skrifteligen författas, till säkerhet å ömse sidor, kallas *Bodmeri-Bref*, theri vilkoren noga böra utfattas; kunnandes långgifvaren tinga sig högre ränta, än eljes löflig är, i ansæende till den fara och äfventyr, skepp och gods, såsom långgifvarens enda betalnings tillgång, å sjön åro underkastade, utan att således betingad ränta, kan räknas för ocker. Se *a. st. Bodm. Bl. Kl. Placat. om interesse &c. d. 16 Dec. 1687. 9: 9. H. Bl. Ostind. Comp. Privil. d. 17 Junii 1746. §. 21.* *Bodmeri* fara, räknas ifrån den dag, afhandlingen är gjord, eller när skeppet går, eller hade kunnat gå till segels, ifrån then ort thet låg, då lånet gjordes. Se *a. st. Bodm. Bl.* hvarmed *Rom. Lagen* öfverensstämmer, *L. 3. D. de. N. foen. hya-*

hvarest orden lyda: "In nautica pecunia, ex ea die, peri-
 culum spectat creditorem, ex quo navem navigare con-
 veniat. Vidare märkes, att enär Bodmeri-bref äro rik-
 tige och utan flård, eger Bodmeri-långgifvaren förmons
 rätt, till sin fordrans utbekommande, framför andra Bor-
 genärer, dock ej vidare, än till thet i underpant satte
 skepp eller gods. Se *g: Bodm. Bl.* och *17: 7. H. Bl.* och
 gäller yngre Bodmeri-Bref framför äldre, orsaken är,
 att skeppet genom sednare Bodmeri-lån, blifver råddadt
 ifrån nytt åkommit trångmål och nöd, samt i stånd sättes,
 att fortlåttia resan, hvarigenom således den förre Bod-
 meri långgifvaren, äfven förmon kan tillskyndas, då pan-
 ten räddas, som för bägge kan blifva tillräckelig: Äro
 flere Bodmeri Bref utgifne å en och samma ort, och
 det ena icke mer än 8 eller 10 dagar äldre än det an-
 dra, så äro the af lika värde. Se *g: Bodm. Bl.* Angående
 Bodmeri-lån, kunde mycket mera, i anledning af våre,
 jämförde med utländningars Lagar, sägas; men som det-
 ta ämne, finnes förut grundeligen utarbetadt, uti en un-
 der H. Herr Profess. och Ridd. Doct. BERCHS præsi-
 dio, vid denne Kl. Academie, utgifven Disputation: om
 Bodmeri; så får jag hänvisa Läsaren till sagde afhandling;
 och vill allenast, efter min föresats, med få ord nämna
 de tvister, som i allmänhet af Bodmeri kunna uppkom-
 ma. Desse tvister yppas, antingen emellan Redare och
 Skeppare, eller emellan Bodmeri-långgifvare och lånta-
 gare. Till det förre slaget höra: Tvister om Skeppares
 ansvar, då han, utan att kunna bevisa nöd och trång-
 mål, betungat skepp och gods med Bodmeri-lån, eller
 ock, om han till åkommen nöd, sjelf varit vållande. Till
 det sednare räknas: Tvister om Bodmeri-lån är högre
 tagit, än skeppet och frackten tåla kan, då ersättning för
 öfverskottet kan påstås, oackadt skeppet vore förgån-
 get: Tvister om ersättning, då Skeppare utan Bodmeri-
 lån-

långgifvarens samtycke ändrar resan emot aftal, och mister Skepp och gods, som med Bodmeri besvärade voro, i hvilken händelse Bodmeri-gifvaren icke des mindre eger rättighet, söka full betalning för Bodmeri-lånet, med betingad ränta. Se 4: *Bodm. Bl.* Hit höra äfven frågor om sequestration af Skeppet, eller ock des aftrådande, då Bodmeri lån med afgäld icke betalas inom 14 dagar, efter thet Skepp och gods öfverkommit till sagdan ort, jemte Bodmeri långgifvarens rättighet, att hålla sig till låntagarens person, egendom och arfvingar, för hufvudstol och vinst, samt desutan skäligh ränta, då med betalningen dröjes, och Skepp och gods icke eller aftrådas, Se 5: *Bodm. Bl.* Jemväl tvister om ersättning af vederbörande, då Skepp förgås, sedan Bodmeri faran var förbi, med flere af dylik egenkap. Ifrån Bodmeri skiljas *Bilbref*, eller skriftelige afhandlingar, om sådane försträckningar, som gifvas åt någon, att dermed bygga, eller upplaga Skepp, eller betala och underhålla Skeppsfolket, eller ock att befria sig för gäld, som för berörde orsak, tillförene kan vara gjord. Se 9: *Bodm. Bl.* *Bilbrefs-lån*, äro icke underkastade Bodmeri fara, och ehuruväl Skepp med gods äro i underpant, kan betalning jemväl sökas af annan then skyldiges egendom, utan att utgången af någon viss resa behöfver afbildas, sedan betalnings-tiden inne är. Ränta eger långgifvaren rätt, låta förskrifva sig, till Ett för hundra i månaden. Se 2: *Red. Bl.* Dock märkes att *Bilbref* bevisligen böra vara utan flärd, och icke utgifne på annan långgifvarens fordran hos låntagaren, till tredje mans förfång. Så långt Skepp, gods eller fracktpenningar räcka, eger *Bilbref* förmöns rätt i concours, framför annan löpande skuld, jemväl för Bodmeri; äfven som yngre *Bilbref* gäller för äldre. Se 17: 7. *H. Bl.* och 9: *Bodm. Bl.* Al-

le the tvister, som på ett och annat sätt yppas af Bile-
bref, räknas för Sjørätts-faker.

§. 7.

Om Sjö-skade-och Haveri-faker.

En stor del af the ehrender, som förekomma uti
Sjö-skade, och alle the som determineras i *Försäkrings Bal-
ken* uti Sjö-Lagen, äro af sådan beskaffenhet, att de ef-
ter den af mig i 2. §. utstakade skilnad, icke höra till
min athandling för denne gången, eller kunna räknas
för sådana sjörätts-faker, som uti vår allmänna Lag haf-
ves affeende på, uti de förut anförde rummen, sedan
Sjö-Lagens stadgande i desse mål, genom nyare Förord-
ningar, dels blifvit ändradt och förbättradt, dels särskilt
rättegångs-fått föreskrifvit. Således är det måsta af hvad
som stadgas uti 1, 2, 3, och 4. Cap. *Sjö-skade Bl.* om Skepps-
brott, dykeri och Bergnings-faker, ändradt och förkla-
radt, först genom *Kl. Förklar. af d. 2 Junii 1714. om bär-
gandet af strandadt vrak-gods*, och sedan genom flere ut-
komne *Kl. Resolutioner* och *Förordningar*: såsom *Reso-
lution på Stådern. besv. d. 13 Julii 1719. 12. §. Protecto-
rial för dykeri interessent. och deras Betjening, af d. 1 Oct.
1730. Kl. Förord. om Dyker. af d. 18 Nov. 1734. Kl. För-
kl. öfver sagde Dyker. Förord. dat. d. 6 Mart. 1739. och yt-
terligare Kl. Förkl. om Dyker. och Bergn. vercket d. 8 Sept.
1741.*, hvilke *Kl. Förordningar* både utstaka *Dykeri-inter-
essenternes privilegier, rättigheter och skyldigheter*, vid
förefallande dykeri och bergningar af förolyckade Fartyg,
och tillika förordna, huru tvister, som yppas angående
dykeri och bergning, böra handteras. Se frammanföre
§. 2. 3. m. Dock märkes, att hvad Sjö-Lagen i de nämnde
Cap. stadgar, så väl om Skeppares skyldighet och an-
svar för sine Redare, vid händelser af Skeppsbrott och
berg-

bergning, såsom ock angående Skeppsfolks lega, då Skepps-
brott sker, ännu tjenar till efterlemnad. Likaledes bör i
akttagas, att enär Skepp icke fått större skada, än att det
kan löpa in i hamn, och skadan genom utlastning bo-
tas af Skepps-folket sjelfve, eller ock, då Skeppen äro
ifrån Dykeri interessenternes privilegier undantagne, så-
som Städernes i Helsingland, Medelpad, Ångermanland
samt Öster- och Västerbotn, som merendels fara med
tråvirke, bräder och dylikt; så bör Sjö-Lagen efterlef-
vas i tvister, som i slike fall kunna yppas, hvilke då ic-
ke annars anses och handteras, än andre i Sjö-Lagen de-
terminerade Sjørätts-mål. Se anförde *Förord. d. 18 Nov.*
1734. Cronans rätt till vrakgods, eller det så kallade
Fus-varechi i visse fall, och då egare dertill inom natt
och år icke yppas, hörer ej hit at omtala. Angående
Skepps-fyndes vederbörliga upptäckande, och om deras
straff, som dölja hittadt strandgods, eller ock stjäla ifrån
strandadt och utan folk till lands drifvit fartyg, kan ses
4: Sjösk. Bl. 42: 5. och 48: 5. M. Bl. samt anf. Förkl. af
1714. &c. Det som uti *7: Sjösk. Bl.* säges om deras straff,
som Skeppsbrott tillskynda, finnes i vår allmänne Lag
21: 2. M. Bl. vidare stadgadt, och straff särskilt utfatt,
för upfat och fullbordan af sådane grofve brott, hvil-
ke icke för Sjørätts-mål anses, utan blifva såsom brott-
mål i allmänhet, och de öfrige grymme, samt mänck-
ligheten vanhedrande nidingsverk, emot Sjönödlidande,
som i de följande *3 och 4. §§. f. C. och Bl.* nämnas och
bestraffas, ramakade och dömda, vid laga Domstol i
gernings-orten. Se om desse brott vidare en i Lund
under framl. Herr R. Secr. EHRENSTRÅLES präf. ut-
kommen Disput. *de delict. circa Naufragia.* Om hvad
som uti *7: Sjösk. Bl.* stadgas, angående Ledsfagares eller
Lotsars plikt och ansvar, har jag förut sagt: *§. 2. 2. m.*
att tvister om deras förselsor och bindande till ansvar,
höra

höra till särskilt Forum. För öfrigt kan om Lotsars och Skeppares inbördes skyldigheter, såsom ock, angående de förstnämndes straff för förseelser, läsas *Kl. Förord. om Lotsväsendet d. 19 Sept. 1696*, som i en del förklarar 7: *Sjösk. Bl.*; äfven som angående Lots afgiften och upbörderna therat m. m., kan ses *Kl. Förord. ang. Lots verket af d. 27 Apr. 1748*. Uti 8: *Sjösk. Bl.* förordnas angående erfattning för skada, som skepp kunna tillfoga hvarandra, medelst öfversegling i hamn eller öppen fjö, hvilket blifvit förklaradt, och till en del ändradt, uti *Kl. Försäkr. och Haver. Stadg. af d. 2 Oct. 1750. Art. 8*. De tvister som angående sådana erfattningar i gemen yppas, anser jag för rätta Siörätts-saker, som vid vederbörlig domstol i orten där skadan timar, böra handteras och dömmas; då frågan icke är, emellan Försäkrings-gifvare och Försäkrings-tagare, i hvilket fall målet hör till den förordnade Försäkrings-Rättens åtgärd.

Till slut bör jag äfven nämna om *Haveri-Saker*: Haveri eller som det i Hanseat. See-Recht kallas *Haverie*, (förmodeligen kommande af Tyska ordet *Haven*, eller Fransöska ordet *Havre Hamn*) består i gemen i den skada, kostnad och umgälder, som skepp och gods under resan händer och det måste vidkännas, och antingen af skepp och gods gemenlamt bör erfattas, eller hvar och en egare enskilt beräknas. Hvad Siö-Lagen här om, ifrån 10 Cap. till slutet af *Siösk. Bl.*, förordnar, är rättadt och till närvarande tid lämpadt, efter de å utrikes orter öflige sedvanor och bruk, genom förr åberopade *Kl. Försäkr. och Haveri stadga af d. 2. Oct. 1750*. som nu mera för ständig Lag gäller i alla mål, som röra Haverier och Försäkringar. Uti denne *Kl. Stadga* uppräknas trenne slags Haveri: 1:o *Ordinarie*, eller vanligt Haveri: 2:o *Enskildt* och 3:o *Gemenlamt* eller *Haverie-grofs*. Det ordinarie består i vanlige umgälder, som

som göras skepp och gods till godo, antingen i last- eller lösnings orten, eller ock under resan: såsom Lotspenningar, Ankar-Fyrbåks-Bro- och Grund-penningar; Afgifter vid Ammiralskap m. m., hvilcke betalas, till en tredie-del af Skeppet, och til två tredie-delar af lasten, om ej annorledes emellan vederbörande, uti Certe-partiet är öfverenskommit. Under det Enskilte-Haveriet, begripes den skada, som skepp och laddning, utan skeppsfolkets förvällande tillskyndas, då hvar och en egare, känner sin egen skada: Således räknas på skeppet ensamt den kostnad, som göres å skepp som stött, utan att laddningen behöft lösas, eller då Siö-röfvare och Kapare plundrat något af skeppets redskap; äfven som å godset enskilt räknas den skada, som sker af storm och siö-störtning eller då siö-röfvare plundrat något, och Skepparen bevisligen icke gifvit anledning, att taga något vift gods af laddningen. Det heter här efter den bekanta regula Jur. *Res perit suo Domino*. "Med Haveri-grofs, förstås den skada och kostnad, som man uti yttersta siönöd, eller annan fara, måste göra på skepp och gods, hvilcken af det, således räddade skeppet och godset, efter mark-talet af hvars och ens andel, beräknas och gäldes." Hitt hõra alle händelser, af siökast och kappning, då Skeppare uti yttersta siönöd, eller annan fara, för att frålfa lif, gods och skepp, antingen nödgas kasta en del af lasten i siön, eller ock kappas af mast, kabel, ankare och ankartåg eller annan skepps-redskap. Uti Haveri-Stadg. Art. 3. uppräknas flere särskilte casus af Haveri och urskiljas de händelser af Siökast och skepps-redskaps förlorande, som icke komma under namn af Haveri, utan ankomma på Skepparens eller deras, som skadan vållat, enskilte ansvar och förlust. Huru vid siökast bör förhållas, och huru Haveri skall beräknas och fördelas, visa 4 och 5 Art.

i den cit. Kl. Stadgan. I öfrigt märkes, att angående Haveri mångfaldiga tvister yppas kunna, dels emellan Redare och Skeppare, dels emellan them och Befracketare, hvilke tvister, då de icke röra förlåkrade skepp och laddningar, och således icke fråga år, om någon påstådd ersättning af hazardeurer, anses, och böra lagföljjas, såsom andre Siörätts-faker i allmänhet, då vederbörande icke åtnöjas, med de räkningar eller fördelningar, af Haveri, som upprättas af Redare eller ock gode män.

§. 8.

Om Ammiralskaps mål.

Med några ord bör här äfven nämnas om Ammiralskaper emellan Coopvaerdie skepp. I ofreds-tider och då något år att befara af fiendtelige skepp, äro Svenske skepp, som stöta tillsammans i en hamn, in- eller ut-Rikes, och tillika blifva sådan segelfärdige, skyldige, att göra följe, så länge the kunna, och hielpa hvarandra i then fara, som them möta kan. Sådant fällskap kallas Ammiralskap; och varda the måst bestyckade och bevärde skeppens Skeppare, utsedde til Ammiraler, Vice-Ammiraler och Majorer för the andre, som them följa och lyda skola. Se 2: 3. *Amm. Bl.* I desse fall bör någon contingent til nödige utgifter, såsom ammunition, de Befälhafvandes arfvode, m. m. erläggas, af hvart och ett af the obevärde skepp, som äro i Ammiralskapet, hvilken afgift beråknas till vift af hundra utaf skeppens och laddningarnes värde, efter the fåste Skeppares i Ammiralskapet, eller theas, som thertill utsedde varda, vårdering, enligt skeppens handlingar och connoissementer. Huru the anses, som anten icke ingå, när the utan skada och försummelse kunna, eller ock öfvergifva slutit Ammiralskap, kan ses 6: *Am. Bl.* I anled-

anledning af Ammiralskap, kunna tvister yppas om ansvar och ersättning af Skeppare, som antingen icke ingått, när han bordt, eller öfvergifvit Ammiralskap och sedan ljugit skada å Skepp och gods: äfven som angående the oskade Skeppens förpliktande till refusion, efter marktal, af den skada, som något Skepp af Ammiralskapet, genom Fiende eller röfvare, blifvit tillkyndadt: Tvister om delning af det som vinnas kan af Fiende, m. fl. af dylik egenskap, som för Siörätts-saker äro att anses.

§. 9.

Om Rättegången i Siörätts-saker: om forum.

Sedan jag i det föregående afhandlat de egentligen så kallade siörätts-saker, som i allmänhet kunna förekomma och blifva tviste-ämnen, så återstår nu, att i korthet beskrifva Rättegången, eller desse sakers handterande vid laga Domstol. Härvid förekommer altså först att tillse, hvilcken är laga eller rättre Domstol i Siörätts-saker. Uti *1 Cap. Skipmål. Bl.* stadgas, att mål som af Siö-Lagen härröra, såsom måst hörande under Stads-Rätt, böra uti första Rätt, af Borgmästare och Råd eller Rådstugu-Rätten, upptagas och dömmas; men om the uppkomna å landet, af Hårad-Rätten i orten. Hvarmed vår nu gällande allmänne Lag i *6: 1 och 25: 31. Rätteg. Bl.* öfverensstämmer. I gemen äro väl Rådstugu- eller Hårad-Rätter, i the Städer eller orter, derått Skepp, gods och folcket äro hemma, rätte Domstolar i the yppande Siörätts-saker, dock äro en del tvister af sådan beskaffenhet, att lagfökning kan och bör ske, vid Rätten i den ort, där antingen ett contract är slutadt, eller fullgöras bör, eller ock Skeppare med Skepp och gods vistas: såsom t. ex. då tvist yppas om Certe-partie i den ort, som det efter öfverenskommelse bör uppfyllas,

fyllas, eller om betalning för Bodmeri-lån, sökes i then ort, thår Bodmeri-faran är förbi och betalning bör ske, eller skepp oeh gods aftrådas, och så vidare, i de händelser, där skepp eller gods kan begåras och ställas i säkerhet för ersättning, som påstås, hvilken säkerhet åfventyrades, då gods finge förskingras och skeppet fortfärtia refan till hemorten. *Se 12: 15: SkipL. Bl. 5: Bodm. Bl. m. fl.* Underfundom händer, sådan delo uppkomma emellan Skeppare och skeps-folk, som segla på utrikes orter, att hinder i refan kunde ske, där icke tvisten blifver genast deciderad och ordning återstald i detta lilla samfund; i hvilket fall Domaren kan sökas, att bepröfva och lägga vederbörande emellan, å then första ort, under Sveriges Crona, dit skeppet anländer. *Se 7: och 25: Skipman. Bl.* Svenske Skeppare få oftast i en del Siörätts-tvister, som uppkomma, under vistandet å utrikes orter, underkasta sig Domstolarnes derstädes, decision, på lika sätt, som utländske Skeppare här, kunna lagligen tilltalas och förpliktas att siftera vid våre Rätter: t. ex. i Frågor om Bodmeri, Certe-partier m. m. För öfrigt bör märkas, att som liquide och ostridige fordrings-mål i allmänhet, hvilke grunda sig på klare och till betalning förfallne skuldebref, sökas och afslutas i foro executivo; så kunna jämväl ostridige Siörätts-fordringar, härrörande af klare och ostridige Bodmeri-och Bilbref, sökas i belagde foro, hos Konungens Befallnings-hafvande. *Se 4: 2. U. Bl. 8: 2. Bodm. Bl. Ostind. Comp. privil. §. 21.*

§. 10.

Om Stämning och Quarstad.

Såsom Stämning är början och grunden till all Rättegång; så bör den, som vill kåra till någon uti Siörätts-tvist,

tvist, låta inståmma eller kalla sin vederdeloman till vederbörlig Domstol, att sig till svars stånda, hvilken stämning, antingen den sker munt- eller skrifteligen, efter målets mindre eller mera betydelse, bör innehålla saken, hvarpå talan grundas och tiden, då Svaranden för Rätten, bör till svars komma. Om laga stämningstid, och huru stämning bevisligen tillställas skall. m. m. kan ses 3: *Skipmål. Bl.* och 11: *R. Bl.* Då Siö-Lagen först utkom år 1667, voro *citationes dilatoriae*, eller flere Stämninga-Bud, ån i bruk, enligt det Rättegångs-sätt, som uti Tingmåla- och Rådstugu-Balkarne, i allmänne Lands och Stads-Lagarne, var föreskrifvit, i följe hvaraf, uti 4: *Sk. mål. Bl.* finnes stadgadt, thet trenne lårskilte uppkofs stämningar skulle vara ågångne och försutne, innan en tredskande Svarande i Siörätts-sak, kunde dömmas in contumaciam, på de skäl, som kåranden gittade framvisa; så framt icke saken vore så vulin, (som orden lyda i *S. Cap. 3 §:*) att hon icke dröismål tålde, då peremptorie stämmas kunde: Men genom *Kl. Förord. af d. 19 Apr. 1692.* blefvo thesse öfverflödige stämninga-bud afskaffade och stadgadt, att öfveralt endast peremptorie stämmas skulle, och saken afgöras på första termin, då lagliga stämndt vore, oackadt Svaranden icke instålte sig, så framt ej laga förfall företeddes; hvilket på lika sätt finnes förordnadt, i vår nu gällande allmänne Lag, i *Rätteg. Bl.*, som i all slags Rättegång bör tjåna till rättensnöre. Se 12: *s. Bl.* Som de flåste betydelige Siörätts-saker åro af den egenskap, att ersåttning sökes anten af skepp eller gods, eller och af båge tillika: t. ex. Bodmeri och Bilbrefs-saker: tvister emellan Skeppare och Befraktare, om skepps-lego och ansvar för det förtrodde godset, eller lasten m. m.; det jemvål hånnder, att den som sökes eller tilltalas, år misstånckt, att afvika orten; Så kan i desse och dylike fall, Sö-

kanden begära Quarstad eller Beslag å Skepp eller gods, eller ock anhålla, att person må förbjudas afresa orten, eller byfättas tills han gjort skäl för sig: Och bör behörig handräkning i sådane fall, till sökandens säkerhet, icke förvägras af Konungens Befallningshafvande eller Domaren: 8: 2. Uts. Bl. 5: 11: *Skip-mål. Bl.*; hållt den som quarstaden eller byfättningen begärt, står i ansvar för skade ersättning och plickt, om han sådane säkerhets steg, i oträngt mål åskat, hvilket på Dommarens omprövande ankommer. 8: 2. U. Bl. När quarstad eller byfättning utverkas, innan stämning ågången är, bör saken genast derpå angifvas och instämmas till nästa rättegångs - dag, annors går quarstad eller byfättning åter. Se 3 §. i f. Cap. U. B. och 11: *Skip - mål. Bl.*

§. 11.

Om Käro- och Svaro-mål, eller contestatione litis, Laga bevisning, förhör och domslut, i Siörätts-saker.

Sedan i Siörätts-sak vederbörligen stämmt är, och Parterne å fattan dag, inställa sig siefve, eller genom Laga Ombud, till dess utförande vid Domstolen, kan kåranden, så saken handteras vid Härads- eller Rådstugurätt i en mindre Stad, muntteligen anföra kårö-målet, och Svaranden likaledes therå svara. 14: 1. R. Bl. Men enär målet är anhängigt giordt, vid Rådstugurätt i en större Stad, bör kåranden ingifva skriftelig Libell, theri kårö-målet med skålen och påståendet utföras, hvar af Svaranden lemñas afskrift, att vid upprop 8 dagar ther efter afgifva sitt bemötande eller Exception; utan att vidare skriftväxling emellan Parterne, vid itererade upprop, medelst replique och duplique, som i andre instämde mål vanlige äro, tillåtas. Se 7: *Skip-mål. Bl.* 25: 13. R.

R. Bl. Går Svaranden icke in i Hufvudsaken, utan gör invändning, för att undandraga sig svaromål, eger Rätten then, utan uppskåt pröfva, och efter beskaffenheten meddela utlåtande, då, i fall faken genom præliminäire utflaget icke förvifas till annat forum, Svaranden förelägges, att vid nytt upprop svara i hufvudsaken; Parterne dock obetagne de Rättegångs förmoner, som i 16: *R. Bl.* utstakas. Efter fulländad skriftväxling, kan väl Rådstugu - Rätt, därest annors sådan ordning vanlig är, låta utlotta handlingarne till någon Ledamot, att utarbeta och föredraga, men skriftelig Berättelse, eller Relation till Parternes underskrift, eger här icke rum, 22: 1. *R. Bl.*, utan bör faken framför andre, *fordersammast* afgöras, och det inom 3:je Rådstugu - dagen, sedan munteligit förhör, till närmare bevis- och upplysning för sig gått och Parterne förklarar, icke vidare vara att påminna, utan begärt dom. Se *Kl. Br. til Göt. Hof R. d. 11 Dec. 1699. och 12: Skipmål. Bl.* Vid muntelige förhör, har kåranden tillfälle, att söka förlägga Svarandens exception, och Parterne ömse sidas framhafva then bevisning och upplysning, som vidare kan åskas och nödig vara. Angående bevisning i Siörätts-saker märkes, att den sker äfven som i andre mål, antingen (1) genom *skriftelige Handlingar*, (2) genom *Witnen*, eller (3) genom *Edgång*. Till det förste slaget höra Rätters protocoller, skriftelige contracter, såsom Bodmeri- och Bilbref, Certepartier, Värderingsinstrumenter m. fl., hvilke, då de lagligen inrättade äro, ega fullt vitsord, och Räkningar eller Bokslut, som gälla för halfva skäl, när the ställas i tvifvelsmål, och böra med fyllnads-Ed styrkas: 17: 2. *R. Bl.* Vitnen äro oftast, icke andre att tillgå, än skeppsfolket, hvilke icke anses för jäfvige, då faken icke rör dem sielfve, utan drifves emellan Skeppare, Redare, Befracketare, eller emellan Skeppare, och någon annan af skeppsfolket;

och kunna skepsbetiente icke anses som enskilte tjenstehjon. Se 6: *skipman. Bl.* och 4: 1. *skipL. Bl.* När sanningen genom skriftelige handlingar eller vitnen, icke tillräckeligen varder upplyst, är Edgång sista utvägen, att then utleta, då efter omständigheterna, antingen fyllnads- eller vårjemåls-Ed kan åläggas Parten, till hvilket sednare slag, den Ed af Skeppare, Styrman och 2:ne af Skepps-folket, som i 11: *SkipL. Bl.* omförmåles, räknas. Widkommande Domslut i Siörätts - saker; Så tjenar Siö-Lagen och de Förordningar, som then förklara, till föreskrift; och eburuvål Siörätts-saker ntan uppehåll och onödige uppskof, böra med sluteliga domar afhielpas, 12: *Skip-mål. Bl.*; Så äro likväl Dommare, oftast nödsakade, att fälla uppskofs eller interlocutorie dommar, hvarigenom vidlöftige och invecklade räkningar, ställas till utredande af gode män, innan definitiv dom fälles, och thet som sluteligen tviltigt blifver, behörigen decideras kan. Se 24: *R. Bl.*

§. 12.

Om Siörätts - Sakers fullföljande, genom vad och Revisions-sökande.

Enligt Kl. Stadfästelsen å Siö - Lagen, skulle i Siörätts-saker vådias, ifrån Hårads- eller Rådstugu-Rätterne, till då varande Kl. General Commercio-Collegium, hvilket ansågs lända till desse angelägne sakers skyndesamme fortgång, så vida sistnämnde Collegium, hade sine Sessjoner hela året igenom, men Kl. Hofrätterne deremot ferier, hela sommaren, då de måste Siörätts - ehrender, supponerades vara under ventilation. Men håri skedde efter någon tid ändring, först genom Kl. *Brefvet till L. Fleming, af d. 14 Junii 1679*, och ytterligare genom Kl. *Brefvet till G. Hofr. dat. d. 11 Dec. 1699*, som förordna, thet

thet i Siörätts-saker skulle vådjas till Hofrätterne, hvilket ock blef i ackttagit till 1711, då åter genom *Kl. Bref. dat. Bender d. 28 Oct. s. år* befalldes, det *Kl. Commerce-Collegium*, efter förre vanligheten, skulle upptaga och afgöra vådjade Siörätts-tvister: Se *Kl. Svea Hofr. Univers. af d. 29 Apr. 1712*. Men som thenne appellations våg, sedermera fants bevärlig för them, som voro aflägsse vistande ifrån *Kl. Comm. Collegio*; så blef uti *Kl. Resol. på G. Hofr. memor. angående, åtskillige mål, dat. d. 16 Oct. 1723* uti 8 puncten, åter förordnad, det lagvade växel- och Siörätts-saker, skulle fullföljas i Höfrätterne, hvarom, så väl som angående processen i desse mål uti Hofrätterne, vidare kan ses: *Kl. Svea Hofr. Univers. d. 3 Junii 1727*; Hvilket ock genom vår sedermera utkomne allmänne Lag, ytterligare blifvit stadgadt och fastställt. I följe theraf bör then Part, som är misnögd med Rådstugu- eller Hårad-Rättens dom, uti någon Siörätts-tvist, inom the föreskrefne 8 dagar, erlægga vadpenningar, och efter thet vad-bevis, som å dombrefven tecknas, fullfölja saken, i then Kongl. Hofrätten, hvarunder under-Råten lyder, inom hälften af then tid, som annors i lagvade mål stadgadt är, och å dag, som i vad-betyget utfättes. Se 25: 3. 9. och 15. R. Bl. Innan inställdelse-dagen i *Kl. Hofrätten*, åligger then vådjande Parten, fullgöra Under-Rättens dom, och gifva omant ut, hvad dömt är, eller sätta thet hos Konungens Befallningshafvande, eller i taka händer; hvarjämte han bör ställa borgen för kostnad och skada, han kan skyldig kännas, att gälda, och bilägga löfteskristen sin inlaga eller libell i Kongl. Hofrätten. I annat fall och ther ej alt thetta fullgöres, anses talan förlorad. Se 26: R. Bl. och *Kl. Br. til G. Hofr. d. 16 Febr. 1737*, som förklarar, huru förhållas skall, så then vådjande ingifvit löfteskrist, af en vederhäftig löstesman. Sedan skriftväxlingen

lingen i Kl. Hofrätten, på vanligt sätt är fulländad, var-
der väl acten i Siörätts-tvist ad referendum utlottad,
men bör utan vidlöftighet, och utan formelig relations
utgifvande till Parternes underskrift, sedan the likväl till
conference blifvit kallade, strax behörigen afgöras. Se
22: 1. R. Bl. och Sv. Hofr. förut åberopade Univers.
af d. 3. Julii 1727. Till slut märkes, angående Revisions
fökande i Siörätts-laker, att enahanda prästanda dervid
böra i akttagas, så med revisions - skillings nedfattande
i Hofrätten, som med actens och protocollers utlöfen,
Hofrätts-domens fullgörande, och borgen, som i allmän-
het i 30: R. Bl. stadgad är. Den enda skilnaden be-
står deri, att Parterne i Siörätts-laker, som af Svea och
Göta Kongl. Hofrätter äro dömde, skola inställa sig,
i Kl. Majjts Justitiæ-Revision, inom hälften af then tid,
som annors föreskrefven är, men i Siörätts - mål, ifrån
Kongl. Hofrätten i Finland, inom tre månader, ifrån
det Hofrätts dom fallit. Se 30: 9. R. Bl. och
Kl. Förord. af d. 27 Martii 1730.

Joh

Till Herr RESPONDENTEN.

Att ha ett odladt vett, åt Dygden helgad vilja,
Att in vid lyckans kant, sig från des irrblofs skilja,
Min GRANSCHOUG jag bos Dig, det finner lätt igen.
När Du för Themis sak på Lårdoms-rymden tråder,
En tidig stadga gläder,
Din fordna Ledes-vån.

Du genom munter flit, en nyttig Medlem blifver,
Och vid hvart steg Du gör, Din Mor ny hugnad gifver;
Den rena snillets kraft, i trenne år jag fann,
Vist lofvar, att Du skall, bland Männ'lkjor vinna åra,
Och jag en vånskap bära,
Som aldrig rubbas kan.

PETER TILIANDER.

Gud gif Herr Respondenten

en mycket god jag vet

af Gungers gungofat

af kieftrölet: prousten

Landlay: vaktymgl med

af pannen som si sarn

af grotta bitten håran

St. Jerns samt

som däst.

www.books2ebooks.eu